

Govor zamjenika predsjedavajućeg Doma naroda Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine dr. Dragana Čovića na konferenciji „Naslijeđe mira – 25 godina Daytonsko-pariškog mirovnog sporazuma“ na temu: "Euroatlantska posvećenost Bosne i Hercegovine"

Zagreb, 15. decembar 2020.

"Uvaženi domaćini, poštovani gosti, dragi prijatelji!

Zadovoljstvo mi je što se danas mogu obratiti ovom eminentnom skupu, pozdravljaju i vas, predsjedniče HAZU-a gospodine Neidhard, i ministre gospodine Grlić Radman, zahvaljuju i vam na pozivu i organizaciji ove konferencije.

Posebno zadovoljstvo mi je pozdraviti Vas, predsjedniče Vlade Republike Hrvatske gospodine Plenkoviću, uz zahvalnost za sve što ste svojim političkim djelovanjem učinili za europski put Bosne i Hercegovine i poziciju našeg naroda u traženju puta k potpunoj ravnopravnosti i legitimnom predstavljanju.

Ovih se dana s različitim svjetskih meridijana komentiraju učinci Daytonsko-pariškog mirovnog sporazuma, osvrću i se na njegove najvažnije dosege od zaustavljanja užasa rata i omogućavanja uspostave nesavršene, ali djelotvorne vlasti, do ograničenja koja još uvijek prepoznajemo kao „luka u košulju“ ili prepreke koje onemogućavaju nove i inkovite iskorake za nužne reformske procese. Ne želim komentirati različite pristupe političkih analitičara i pozicije s kojih proteklih 25 godina komentiraju Daytonsko-pariški mirovni sporazum; ja želim jednostavnim jezikom naznačiti kakve učinke danas imamo kao produkt djelovanja svih aktera koji dijele odgovornost za provedbu i tumačenje Daytonsko-pariškog mirovnog sporazuma. Jedni će kazati kako prolazimo različite dejtonske faze i kako nam trebaju neke nove, s naznakom što bi one ili što bismo mi trebali učiniti.

Današnji koncept djelovanja i unutarnji ustroj Bosne i Hercegovine vidno odudaraju od izvornog sporazuma. Mi smo to nazvali „puzajućim“ promjenama koje su proizvod djelovanja različitim međunarodnim imbenika u ovih 25 godina. Činjenica da imamo stotinu nametnutih popravaka kroz ustave u BiH, koji nisu prošli predviđenu parlamentarnu proceduru, najbolje ilustrira ambiciju donositelja nametnutih rješenja. Na isti način možemo govoriti o izmjenama Izbornog zakona, nametnutog na silu na in, bez parlamentarne procedure, a najbolja ilustracija izbornih zabluda su bila nametnuta rješenja za Grad Mostar zbog kojih 12 godina nismo mogli

organizirati izbore u Mostaru. Da apsurd bude veći, nedavni dogovori o izborima u Mostaru prvi su usuglašeni u Parlamentarnoj skupštini BiH potrebnom ustavnom procedurom.

Rezultat nametnutih praksi u rješavanju odnosa u BiH su i fenomen „dvije škole pod jednim krovom“ ili Zakon o privatizaciji, koji su svi kroz provedbu i rezultate proglašeni katastrofalno lošim. Najveći i broj nametnutih rješenja i tzv. „puzaju ih izmjena“ kao proizvod djelovanja „tuma“ Daytonsko-pariškog mirovnog sporazuma mogli bismo na slici an na in opisati, a ja u daljnja nabranja, kojima sam osobno svjedočio, preskočiti.

Mogli smo čuti, od nekih sudionika ove konferencije koji su svjedočili svim mirovnim procesima i dogovorima prije ovog sporazuma te bili akteri samog sporazuma, da je uz izgradnju nepravednog mira, ali ipak mira, Daytonsko-pariški mirovni sporazum bio samo okvir koji ostavlja dovoljno fleksibilnosti za izvršnu, zakonodavnu i pravosudnu vlast u traženju najboljih rješenja. Mogu se složiti da je to ispravan pogled na taj sporazum. Nužno je samo bilo poštovati ključne vrijednosti o konstitutivnim narodima, federalizmu na kojem počinje BiH, supsidijarnosti, legitimnom predstavljanju, koje se iščitava iz niza odrednica Aneksa 4, te o konsenzusu u donošenju odluka.

Mehanizam koordinacije, koji smo usvojili konsenzusom svih u BiH, kao uvjet za predaju Zahtjeva za članstvo u Europskoj uniji, najbolji je primjer kako se trebaju donositi odluke kroz sve razine vlasti, sukladno ustavnim nadležnostima u BiH.

Upravo suprotno svim tim nastojanjima u traženju učinkovitih rješenja za stabilnu europsku BiH su postojela zlorabljena i pokušaji neskrivene majorizacije hrvatskog naroda kao najmalobrojnijeg u BiH, kroz uspostavu vlasti u Federaciji BiH bez predstavnika mog naroda. Primarno izbor predstavnika u Dom naroda Federacije BiH i Predsjedništvo BiH glasovima brojnijeg bošnjačkog naroda.

Daytonsko-pariški mirovni sporazum je upravo postavio okvir kako zaživjeti građanski, etnički koncept vlasti kako bi se otkrivala Bosna i Hercegovina. Građanski pristup uspostave vlasti na razini lokalne zajednice (izuzev Grada Mostara) te kroz skupštine županija/kantona i zastupničke domove na razini entiteta u BiH. Jednako tako zaštitu konstitutivnih naroda, etnički model u domovima naroda kroz klubove konstitutivnih naroda i ostalih, odnosno u Predsjedništvu BiH kroz ne jednog, nego tri člana Predsjedništva koji predstavljaju tri konstitutivna naroda, a Aneks 4 je vrlo jasno predvidio i zaštitu od preglasavanja u Predsjedništvu kroz institut potvrde u klubovima Hrvata, Bošnjaka ili Srba u domovima naroda, odnosno Skupštini Republike Srpske.

Princip kao dobar okvir – Daytonsko-pariški mirovni sporazum je više puta grubo narušen, kako sam kazao, pri uspostavi vlasti na razini Federacije BiH i to no tri puta izborom hrvatskog člana Predsjedništva BiH dominantno bošnjačkim glasovima, kao drugog bošnjačkog člana Predsjedništva BiH. Takvim bi se na inom svaki put uspio zaustaviti i najmanji napredak u izgradnji funkcionalnog bh. društva i stvari vratiti na sami po etak. U nekim ranijim vremenima bivše države takav na in izbora predstavnika drugom narodu se u širim masama prepoznavao kao fenomen „Sejdo Bajramovi “.

U posljednje vrijeme bez imalo skrivanja protagonisti takvih politika šalju jasnu poruku hrvatskom narodu nazivaju i ga manjinom i kako e taj proces okon ati na izborima 2022. godine. Takve izjave možemo svakodnevno uti od klju njih predstavnika bošnjačkih ili „probosanskih“ političkih stranaka ili njihovih glasnogovornika. Kriju i se iza koncepta građanskog, s jasnim nakanama izgradnje Federacije BiH kao dominantno, za po etak, bošnjačke države. Upravo zbog takvih i sli njih nasrtaja na BiH i njezine institucije zabrinjava štetnja me unarodnih predstavnika akreditiranih u BiH, onih istih administracija koje su se utrkvale u nametanju zakonskih i ustavnih rješenja. Upravo danas, kada je više od 80 % područja BiH ostalo bez predstavnika dva konstitutivna naroda, odnosno rijetke su sredine u kojima imate obilježja multietni nosti ili multikulturalnosti, kakva imamo u Gradu Mostaru, to je udar na BiH.

Zbog svih tih nasrtaja brojnoš tu, uz prešurivanje „zaštitnik “ i „tuma “ Daytonsko-pariškog mirovnog sporazuma, imamo najizraženiju institucionalnu krizu u BiH, gdje se unitarizam i separatizam iš itavaju kroz strategije i dnevne politike klju njih političkih imbenika, gdje se zagovornici građansko-unitarnog koncepta doživljavaju kao probosanske, patriotske snage, a svi koji se usude ukazati na povijesne vrijednosti bh. društva konstitutivnih naroda i jasnih federalnih odrednica Daytonsko-pariškog mirovnog sporazuma promoviraju u fašiste, redovito i u javnim elektroni čkim medijima.

Govoriti o slobodi medija, funkcionalnoj pravnoj državi u sadašnjem trenutku tražilo bi organiziranje jedne posebne konferencije. Osnivanje kanala na hrvatskom jeziku je proglašeno vitalnim nacionalnim interesom bošnjačkog naroda, a klju na borba za vlast ogleda se u ovladavanju pravosudnim i policijsko-obavještajnim institucijama BiH, u kojoj posljednjih godinu dana pokušavamo „bezuspješno“ utvrditi imaju li elni ljudi tih institucija adekvatnu, propisanu školsku spremu za zakonito obavljanje tih dužnosti.

Dragi prijatelji, želja mi je bila iznijeti svoj jasan stav o dosadašnjim dometima Daytonsko-pariškog mirovnog sporazuma i mogućnostima koje taj okvir daje, ako želimo graditi BiH kao europsku državu, zajednicu tri konstitutivna naroda, Hrvata, Srba i Bošnjaka i svih njezinih građana – žitelja BiH.

Završetkom izbora u Mostaru, 20. prosinca, završio se ciklus lokalnih izbora 2020. godine. Rezultate će proglasiti Središnje izborno povjerenstvo imenovano u Zastupnički dom Parlamentarne skupštine BiH mimo kriterija i zakonske metodologije, brutalnim nametanjem predstavnika SIP-a, sukladno predviđenom nacionalnom ključu.

Kako bismo osigurali izlazak iz ambisa u koji smo dovedeni nužno je iskoristiti trenutni okvir Daytonsko-pariškog mirovnog sporazuma, očuvati njegove vrijednosti, i osigurati prije svega izmjenu Izbornog zakona BiH, osigurati legitimno predstavljanje konstitutivnih naroda na svim političko-administrativnim razinama vlasti kako to Ustav BiH (Aneks 4) predviđa, najbolje u prvih šest mjeseci 2021. godine kroz definiranu parlamentarnu proceduru, time bismo relaksirali odnose i implementirali izborne rezultate na svim razinama vlasti. Taj minimalan, ali suštinski iskorak omogućio bi Bosni i Hercegovini i omogućio dobivanje statusa kandidata na našem nezaobilaznom euroatlantskom putu.

Na kraju želim nedvosmisleno prepoznati te integracijske aktivnosti kao budući iskorak BiH koji nema alternativu.

Vjerujem kako su međunarodni predstavnici više puta pogriješili prema BiH kada su u pitanju euroatlantske integracije. Posljednji zajednički pokušaj bio je sredinom 2018. godine, kada smo otkrivali status kandidata za EU i aktiviranje procesa Partnerstva za mir. Imali smo stvorene preduvjete u BiH za taj bitan iskorak.

Nažalost, nakon izbora u listopadu 2018. godine, zbog brutalnog kršenja prava konstitutivnih naroda, imamo potpuni integracijski zastoj ili vraćanje unatrag. Povjerenje u predstavnice triju naroda je na najnižoj mogućoj razini, što onemogućava ponovno vraćanje u središte pozornosti naš euroatlantski put.

Kao predstavnici hrvatskog, jednog od tri konstitutivna naroda u BiH poduzimamo različite inicijative kako bi se u sljedećih 6 mjeseci ispunili uvjeti za dobivanje statusa kandidata za EU, nakon usvajanja izmjena Izbornog zakona, a jednako tako da ojačamo razinu suradnje s NATO-om uspostavljanjem Povjerenstva za NATO na razini Vijeća ministara BiH.

Prevažno je naglasiti da je iduća godina, kao neizborna, prava šansa za uvođenje ključne reformske aktivnosti u BiH i otvoriti perspektive euroatlantskom putu BiH.

Dragi prijatelji, još jednom vas pozivam da ostanete uz BiH, koja kroz stoljeća baštini ravnopravnost konstitutivnih naroda, multikulturalnost i multietničnost; ta različitost je bogatstvo tog prostora.

Dajmo šansu razmišljanjima koja kroz legitimno predstavljanje konstitutivnih naroda u BiH mogu oživjeti to društvo i pokrenuti suštinske nužne reforme na europskim standardima.

Hvala!"